

Vår ref:
A 008 Sak 19/169

Deres ref.

Dato
28.11.19

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Høringssvar fra Arkiv Troms-ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver (NOU 2019: 9)

Arkiv Troms har merknader til §§ 28 og 29 i lovutkastet.

§ 28 Ansvar for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring

Merknad til § 28 2. ledd, andre og tredje setning som lyder "Nasjonalarkivet skal tilby kommuner og fylkeskommuner langtidsbevaring av digitale arkiver til selvkost. Slik avtale kan også inkludere tilgjengeliggjøring."

Teksten i seg selv er ikke uklar, men tilbudet kan gi konsekvenser som ikke er belyst i diskusjonen utført i NOU. Vi må anta at tilbudet først og fremst er tiltenkt kommuner som ikke inngår som deleier i et KAI eller kjøper tjenester av KAI i dag, selv om ordlyden "skal" vil innebære at tilbudet omfatter alle landets kommuner.

At et arkiv som helhet ikke skal deles opp eller føyes sammen med andre arkiv omtales ofte som ytre proveniens. Som vi oppfatter tilbudet ser vi en fare for at et sammenhengende arkivs papirdel og digitale del splittes, ikke bare ved lokalitet og geografisk, men også ved å tilgjengeliggjøre gjennom ulike forvaltningsdelar og nivå.

Ved innhenting av spesifikk dokumentasjon må informasjon kryssrefereres mellom kommunal aktør og Nasjonalarkivet for å utelukke at sammenstilt arkivmateriale i ulikt lagringsformat befinner seg på begge lokaliteter.

Å åpne for et slikt tilbud reiser også spørsmål av prinsipiell art – kan KAI nå tilby sine tjenester til statlig forvaltning? Vi kan ikke se at loven åpner for en slik praksis, men vil vanskelig tolke at tjenester kun kan ytes ensidig på tvers av forvaltningsnivå, selv om det i utgangspunktet ikke skal ligge kommersielle hensyn bak. Til tross for at langtidslagring etter lovteksten skal inngå til selvkost, er ikke prissetting på tilgjengeliggjøring tydelig regulert.

Et spørsmål som ikke drøftes er hvorvidt dette tilbudet på sikt kan påvirke kommunale arkivinstitusjoners økonomiske grunnlag eller faglige tilbud. Derimot poengteres det i kap. 21.4.4 *Deponering* at tilbudet gis for å samle ressurser og kompetanse i Nasjonalarkivet av nasjonale økonomiske hensyn.

Nevnte paragraf framstår ikke som drøftet, eller fundamentert i noen form for argumentasjon av arkivfaglig nødvendighet for tilbudet.

Vi ønsker at andre setning vurderes endret, og får en ordlyd som inneholder at Nasjonalarkivet kan tilby langtidslagring av digitale arkiver til kommuner og fylkeskommuner som finner det nødvendig å benytte en slik tjeneste. Vi ønsker videre at tredje setning om tilgjengeliggjøring vurderes med tanke på fysisk splittelse av arkiv.

§ 29 Mediekonvertering

Arkiv Troms mener punkt 2 ikke passer for kommunale arkiver slik den foreligger. Det burde drøftes nærmere om det for kommunale arkiv kan være særlig gode grunner til bevaring av arkiver skapt før innføringen av kommuneloven i 1992. Dette fordi kommunal organisering endret seg mye i perioden mellom 1950 og 1992, og har variert fra kommune til kommune. Arkivmaterialet framstår derfor som uensartet og unikt for hver kommune. Både ordning av, framfinning i og formidling av slike arkiv vil derfor være avhengig av at både indre og ytre proveniens ivaretas i original form.

At det i lovtekstens punkt 3 åpnes for digitalisering og påfølgende kassasjon av originalmaterialet, er problematisk. Det er et spørsmål om hvordan arkivmaterialets autenticitet og integritet skal opprettholdes over tid etter at det originale dokumentet er destruert. Innhold i begrepet digitale lagringsmedier og krav til strategi og teknologi problematiseres ikke. Dersom det ikke utarbeides en klar strategi/et regelverk vedr. teknologisk plattform, og lagringsforhold for digitale- og andre lagringsmedium, kan materialet i verste fall være utsatt for fullstendig destruering.

En digital lagring av arkivmateriale som er skapt på papir bryter konteksten arkivet er oppstått i. En digitalisering medfører gjerne et utvalg av enkelte deler som skal digitaliseres og kasseres, og er ikke en fullverdig erstatning for materiale oppstått, produsert og avsluttet på papir. Dette bryter med arkivfaglige prinsipper som autenticitet og proveniens som er utgangspunktet for all arkivproduksjon – også den digitale.

Spørsmålet om dette er en faglig forsvarlig løsning i forhold til bevaring av informasjon, dokumentasjonsverdi og mulighetene for opplevelse av fortidige kilder, bør stå sentralt i ei slik vurdering. Dette selv om det tilbys nasjonale publiseringsløsninger for digitalisert arkivmateriale.

Hva som er historisk verdi, vil variere over tid og dokumenter som har lav interesse i samtiden kan vise seg å bli viktig på sikt. Dette har vi mange eksempler på. «Særsilt historisk verdi» er derfor problematisk å forholde seg til, særlig for kommunal sektor.

Med vennlig hilsen

Arkiv Troms

Ole-Bjørn Fossbakk e.f.

rådgiver